

Sygn. akt II Ca 676/14

POSTANOWIENIE

Dnia 17 listopada 2014 roku

Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim II Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSO Stanisław Łęgosz
Sędziowie:	SSO Dorota Krawczyk (spr.) SSR del. Piotr Fal
Protokolant:	Paulina Neyman

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 17 listopada 2014 roku

sprawy z wniosku T. S.

z udziałem K. S., S. S. (1)

o stwierdzenie nabycia spadku

na skutek apelacji uczestnika S. S. (1)

od postanowienia Sądu Rejonowego w Radomsku z dnia 1 lipca 2014 roku, sygn. akt I Ns 508/13

postanawia: uchylić zaskarżone postanowienie i sprawę przekazać do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Radomsku pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania za instancję odwoławczą.

Sygn. akt II Ca 676/14

UZASADNIENIE

Zaskarżonym postanowieniem z dnia 01 lipca 2014 r. Sąd Rejonowy w Radomsku po rozpoznaniu sprawy z wniosku T. S. z udziałem K. S. i S. S. (1) o stwierdzenie nabycia spadku po B. S. zd. D. c. J. i M.

I. stwierdził, że spadek po B. S. zd. D. c. J. i M., zmarłej dnia 05 sierpnia 2012 r. w R. i tu ostatnio stale zamieszkałej, na podstawie ustawy nabyli: syn S. S. (1) s. E. i B. oraz wnuk T. S. s. W. i K. - każdy po 1/2 (jednej drugiej) części;

II. uznał, że każdy z uczestników ponosi koszty postępowania związane ze swoim udziałem w niniejszej sprawie we własnym zakresie.

Podstawę powyższego rozstrzygnięcia stanowiły przytoczone poniżej ustalenia i zarazem rozważania Sądu Rejonowego:

Spadkodawczyni B. S. zmarła dnia 05 sierpnia 2012 r. w R. i tu ostatnio stale zamieszkiwała. W dacie zgonu była wdową. Pozostawała jeden raz w związku małżeńskim z E. S. i było to jej jedyne małżeństwo. Z małżeństwa tego posiadała dwójkę dzieci, a to W. S. i S. S. (1).

W. S. zmarł w 2008 r. pozostawiając jedno dziecko, a to T. S..

Spadkodawczyni pozostawiła testament notarialny sporządzony dnia 06 października 2004 r. Zgodnie z treścią § 1 tego testamentu do spadku powołany został syn W. S. a wydziedziczony został syn S. S. (1).

Nie jest wiadome, aby spadkodawczyni pozostawiła inne testamenty, dzieci pozamałżeńskie i przysposobione oraz aby ktokolwiek z uprawnionych do dziedziczenia spadku odrzucał spadek, zrzekał się spadku lub został uznany za niegodnego dziedziczenia.

Zarządzeniem z dnia 14 maja 2014 r. sąd ustanowił kuratora dla uczestnika S. S. (1), którego miejsce pobytu nie jest znane.

Postanowieniem do protokołu rozprawy z dnia 27 czerwca 2013 r. sąd zarządził wezwanie spadkobierców B. S. przez ogłoszenie umieszczone na tablicach ogłoszeń urzędowych Sądu Rejonowego w Radomsku oraz Urzędu Miasta i Gminy R., a także w czasopiśmie poczytnym na terenie całego kraju.

Sąd zważył, iż przepis art. 926 § 2 k.c. stanowi, że dziedziczenie ustawowe co do całości spadku następuje w dwóch przypadkach, a mianowicie jeżeli: 1) spadkodawca nie powołał spadkobiercy albo też, 2) żadna z osób, które powołał, nie chce lub nie może być spadkobiercą.

To, że spadkodawca nie powołał spadkobiercy, może być skutkiem bądź faktu, że spadkodawca w ogóle nie sporządził testamentu, bądź też tego, iż rozrządzenie testamentowe o ustanowieniu spadkobiercy jest nieważne albo testament został odwołany przez spadkodawcę.

Powołany spadkobierca nie chce być spadkobiercą, jeżeli zrzekł się dziedziczenia lub odrzucił spadek. Nie może zaś być spadkobiercą osoba, która nie istniała w chwili otwarcia spadku lub nie przeżyła spadkodawcy, albo została uznana za niegodną dziedziczenia.

W pierwszej kolejności powołane są do spadku z ustawy dzieci spadkodawcy oraz jego małżonek (art. 931 § 1 k.c.). Dziedziczą oni w zasadzie w częściach równych, z tym, że część przypadająca małżonkowi nie może być mniejsza niż 1/4 całości spadku. Jeżeli dziecko spadkodawcy nie dożyło otwarcia spadku, udział spadkowy, który by mu przypadł, przypada na jego dzieci w częściach równych (art. 931 § 2 k.c.).

Spadkodawczyni pozostawiła testament notarialny sporządzony dnia 06 października 2004 r. Zgodnie z treścią § 1 tego testamentu do spadku powołany został syn W. S. a wydziedziczony został syn S. S. (1).

Nie jest wiadome, aby spadkodawczyni pozostawiła inne testamenty, dzieci pozamałżeńskie i przysposobione oraz aby ktokolwiek z uprawnionych do dziedziczenia spadku odrzucał spadek, zrzekał się spadku lub został uznany za niegodnego dziedziczenia.

Jest zasadą w kodeksie postępowania cywilnego, że do dziedziczenia stosuje się przepisy obowiązujące w dacie otwarcia spadku. W ustawie o zmianie ustawy - Kodeks cywilny z dnia 2 kwietnia 2009 r. (Dz. U. Nr 79, poz. 662) wprost tego nie napisano, ale we wszystkich ustawach wcześniejszych dotyczących zasad spadkobrania znajduje się taki zapis.

Za przepisem art. 927 § 1 k.c. nie może być spadkobiercą osoba fizyczna, która nie żyje w dacie otwarcia spadku. Jeżeli spadkodawca powołał kilku spadkobierców ustawowych, a jeden z nich nie chce lub nie może być spadkobiercą, przeznaczony dla niego udział, w braku odmiennej woli spadkodawcy, przypada pozostałym spadkobiercom testamentowym, w stosunku do przypadających im udziałów (przyrost - art. 965 k.c.). Można powołać spadkobiercę

testamentowego na wypadek, gdyby inna osoba powołana jako spadkobierca ustawowy lub testamentowy nie chciała lub nie mogła być spadkobiercą (podstawienie - art. 963 k.c.).

W testamencie notarialnym z dnia 06 października 2004 r. spadkodawczyni B. S. ustanowiła jednego spadkobiercę w osobie syna W. S., który zmarł przed nią w 2008 r. Nie powołała spadkobiercy na wypadek, gdyby W. S. nie mógł być spadkobiercą. Dlatego sąd stwierdził, że spadek po B. S. zd. D. c. J. i M., zmarłej dnia 05 sierpnia 2012 r. w R., ostatnio stale zamieszkałej, na podstawie ustawy nabyli: syn S. E. i B. oraz wnuk - syn W. T. S. - W. i K. - każdy po 1/2 (jednej drugiej) części.

O kosztach postępowania sąd orzekł na podstawie przepisu art. 520 § 1 k.p.c.

Apelację od powyższego rozstrzygnięcia wniósł pełnomocnik uczestnika S. S. (1), zaskarżając je w całości zarzucając mu:

I. naruszenie prawa materialnego tj. art. 926 § 2 kpc, art. 931 § 1 kpc polegające na błędnym orzeczeniu, że spadek po B. S. na podstawie ustawy dziedziczą S. S. (1) oraz T. S. po 1/2 części każdy z nich, w sytuacji gdy Sąd winien stwierdzić, że spadek po B. S. na podstawie testamentu notarialnego z dnia 3 grudnia 2008 roku Rep. A nr (...)dziedziczy w całości S. S. (1),

II. naruszenie prawa procesowego tj. art. 379 pkt 5 kpc w zw. z art. 13 § 2 kpc mające wpływ na wynik sprawy polegające na pozbawieniu uczestnika S. S. (1) możliwości obrony swych praw w toczącym się postępowaniu o stwierdzenie nabycia spadku po B. S..

Wskazując na powyższe apelujący wnosił o zmianę zaskarżonego postanowienia, otwarcie i ogłoszenie załączonego testamentu oraz stwierdzenie, że spadek po B. S. na podstawie testamentu notarialnego dziedziczy w całości syn S. S. (1) ewentualnie uchylenie zaskarżonego postanowienia przekazane sprawy do ponownego rozpoznania

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Na wstępie należy zwrócić uwagę z urzędu na naruszenie prawa materialnego przez Sąd I instancji tj. art. 1008 KC. Niewątpliwym jest, że w testamencie spadkodawcy B. S. z dnia 06.10.2004 roku (k.13) zawarte zostało sformułowanie o wydziedziczeniu jej syna S. S. (1), a skuteczne wydziedziczenie pozbawia osobę nim objętą nie tylko prawa do zachowku, ale pozbawia taką osobę zdolności dziedziczenia po tym spadkodawcy. **Wydziedziczenie co do zasady mieści w sobie implicite wyłączenie od dziedziczenia ustawowego.** Jeśli spadkodawca nie powoła do spadku spadkobierców, a jedynie dokona wydziedziczenia, należy uznać, że spadkobierca ten nie będzie dziedziczył. (por. Wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu – I Wydział Cywilny z 2013-05-28, I ACa 412/13, O.: www.orzeczenia.ms.gov.pl).

Podnieść należy, iż niemożność dziedziczenia przez osobę powołaną do dziedziczenia w testamencie z uwagi na śmierć przed śmiercią spadkodawcy nie powoduje jednocześnie nieważności rozporządzenia o wydziedziczeniu innej osoby, w analizowanej sprawie syna S. S. (1).

Apelacja uczestnika S. S. (1), wywołuje skutek w postaci uchylenia zaskarżonego orzeczenia i przekazania sprawy sądowi I instancji do jej ponownego rozpoznania z powodu nowych istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy faktów nieznanych Sądowi I instancji a mianowicie fakt pozostawienia przez spadkodawcę testamentu z dnia 03.12.2008 roku.

Uczestnik S. S. (1) do apelacji załączył testament notarialny z dnia 03.12.2008 roku sporządzony przed notariuszem w R. M. S. na podstawie którego spadkodawczyni B. S. do spadku powołała w całości syna S. S. (1). We wniosku ani w toku postępowania wnioskodawca nie wskazał aktualnego adresu zamieszkania uczestnika S. S. (1) tylko adres pod którym uczestnik od kilku lat nie zamieszkuje ani nie przebywa, nie był tam też zameldowany. Z uwagi na powyższe

uczestnik nie miał możliwości brania czynnego udziału w postępowaniu o stwierdzenie nabycia spadku po swojej matce i złożenia testamentu w postępowaniu przed Sądem I instancji.

Sąd Rejonowy stwierdził nabycie spadku po B. S. na podstawie ustawy. Spadkodawczyni pozostawiła testament notarialny sporządzony dnia 06 października 2004 roku, w którym do spadku powołany został syn W. S., ale syn W. S. zmarł przed spadkodawcą tj. dnia **9.11.2008 roku**. Tymczasem, jak wynika z treści apelacji i dołączonego do niej dokumentu w postaci aktu notarialnego (k.67), spadkodawczyni sporządziła nowy testament notarialny tuż po śmierci syna W., bo dnia **03.12.2008 roku** na podstawie którego spadkodawczyni B. S. do spadku powołała w całości syna S. S. (1). Stosownie do treści art. 670 § 1 k.p.c. Sąd spadku bada z urzędu, kto jest spadkobiercą. W szczególności bada, czy spadkodawca pozostawił testament, oraz wzywa do złożenia testamentu osobę, co do której będzie uprawdopodobnione, że testament u niej się znajduje. Jeżeli testament zostanie złożony, sąd dokona jego otwarcia i ogłoszenia. Sąd spadku w myśl powyższego ma obowiązek z urzędu ustalić krąg podmiotów dochodzących do dziedziczenia po danym spadkodawcy. Zgodnie zaś z przepisami prawa materialnego, a mianowicie normą art. 926 § 1 i 2 k.c. powołanie do spadku wynika z ustawy albo z testamentu. Dziedziczenie ustawowe co do całości spadku następuje wtedy, gdy spadkodawca nie powołał spadkobiercy albo gdy żadna z osób, które powołał, nie chce lub nie może być spadkobiercą. Z powołanego przepisu wynika, iż ustawa daje pierwszeństwo porządkowi dziedziczenia określonego przez spadkodawcę w rozrządzeniu testamentowym, a dopiero gdyby zachodziły przeszkody w dziedziczeniu w ten sposób, powołani do spadku byłiby spadkobiercy ustawowi.

Jakkolwiek zatem w toku postępowania przed Sądem pierwszej instancji uczestniczka K. S. podała, że nie jest jej wiadome, aby spadkodawczyni pozostawiła inne testamety niż testament z 06.10.2004 roku, wobec czego nie było podstaw do uznania, że zachodzi dziedziczenie testamentowe, to jednak nowe okoliczności wskazane w apelacji skutkują uznaniem, że nie została rozpoznana istota sprawy i dlatego na podstawie art. 386 § 4 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. uchylono zaskarżone postanowienie i przekazano sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego (art. 108 § 2 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.).

Ponownie rozpoznając sprawę Sąd Rejonowy dokona otwarcia i ogłoszenia testamentu notarialnego z dnia 03.12.2008 roku sporządzonego przed notariuszem w R. M. S. oraz stosownie do stanowisk stron rozstrzygnie ewentualnie o jego ważności.